

*Overweging zondag 15 mei over De Goede Herder
bij het afscheid van Ria Eijsink*

Door Peter van Overbruggen

‘de Heer is mijn Herder’, **Psalm 23**, is een populaire en veel gelezen psalm. Het is ook mijn lievelingspsalm, vooral in die mooie verwoording door Gabriël Smit, die u vandaag hoorde. Het gaat over een goede leidsman, die je over een veilig pad aan de hand neemt naar grazige weiden, waar voedsel en drinken te vinden is, en die jou voert naar een huis met blijvende beschutting. Zo voelden we dat ook in onze jeugd, waarin we met liefhebbende, zorgende ouders groot zijn geworden. We koesterden daarna dat warme nestgevoel en gaven het ook door aan onze kinderen. Maar je kunt dat gevoel ook uitbreiden naar je omgeving, je woonplaats, je land. Wij leven gelukkig in een redelijk veilige maatschappij, waarin voor je gezorgd wordt.

Maar hoe anders is het, als je onder een regiem leeft, waarin je niet vrij bent, bang moet zijn als je een andere mening hebt. De overheid jou niet vertrouwt, je elkaar niet kunt vertrouwen, de waarheid niet gezien of niet gezegd mag worden. Helaas gebeurt dat nu in een land, dat zich christelijk noemt, en zegt te leven naar het voorbeeld van zijn Bijbelse herder. Ja, er zijn inderdaad goede en slechte herders in de wereld. Jezus heeft het over toegewijde herders en ongeïnteresseerde huurlingen. Het is niet zo moeilijk om in onze tijd die onbetrouwbare leiders en valse geestelijke herders te benoemen. Een man als Poetin en zijn geestelijke compaan, de Russisch-orthodoxe Kiryl, metropoliet van Moskou. Paus Franciscus zei tegen hem dat hij beter de taal van Jezus kon gebruiken dan de oorlogsretoriek van Poetin. En een ware herder draagt ook geen kostbare kroon op het hoofd, heeft geen pontificale gewaden, en zeker geen dure Rolex om zijn pols.

Want in Jezus’ tijd en omgeving waren herders heel gewone, zelfs marginale figuren. Randfiguren die niet meetelden, zelfs niet mochten getuigen in een rechtszaak, omdat ze onbetrouwbaar werden geacht. Toch waren zij de eersten die de pasgeboren Jezus mochten bezoeken en aan anderen getuigden van wat zij hadden gezien. En dan, 30 jaar later, is het Jezus zelf, die zich herder noemt, een goede herder.

Als we ons verplaatsen in Jezus tijd, in het Midden-Oosten van toen, dan zien we een droog landschap. Een herder had zo’n 40 schapen om een familie te kunnen onderhouden. Hij moest steeds op zoek naar vruchtbare en voedzame gronden. En ’s nachts beschutting zoeken in een schaapskooi. Die stond midden in het veld, opgebouwd in een ronding van gestapelde stenen, 1 meter hoog. De herder, met mantel en staf, lag voor de ingang om zijn kostbare kudde te bewaken. Te beschermen tegen wolven en rovers. En overdag zorgen dat de

schapen niet afdwaalden. Jezus wist wat hij zei. De herder is zo het beeld van 'goed leiderschap'. Hij kent zijn schapen bij naam, verdedigt hen met inzet van zijn leven... Hij vraagt zich steeds af hoe hij zijn eigenschappen van een leider kan inzetten voor zijn schapen. Heel anders dan de huurling, de ingehuurde herder, die niets geeft om zijn schapen, ze niet kent. Hij gaat lekker in de schaduw van een boom liggen. De schapen interesseren hem niets. Als hij zijn geld maar krijgt.

Wat zijn we eigenlijk zelf? Herder of huurling? Hebben we hart voor de mensen die aan ons zijn toevertrouwd? Bieden we veiligheid en beschutting aan anderen? Hebben we echt aandacht voor elkaar? Of is het zo, zoals ik laatst iemand hoorde zeggen: veel mensen staan de hele dag met elkaar in verbinding, maar er is geen contact.

Kennen we ook goede herders in onze kerk? Zeker, een van hen krijgt juist vandaag in Rome alle aandacht. Want daar wordt op dit moment onze eigen Titus Brandsma heiligverklaard. Zelf zou Titus zich nooit heilig hebben willen noemen. De mensen waren hem heilig, en het woord van de waarheid was hem heilig. En juist daarvoor belandde deze oprechte, heldhaftige Friese karmeliet in het concentratiekamp Dachau. Daar werd hij als een lam naar de slachtbank geleid, maar niet als een monddood gemaakt schaap. Want voordat hij een dodelijke injectie kreeg, sprak hij, in boevenpak met nummer 38, mishandeld en uitgemergeld, zijn medegevangenen nog moed in. Hij deelde met hen de hostie die hij in zijn brillendoos bewaard had. En 10 jaar daarvoor had hij al geschreven: Je moet het gelaat van Christus in je broeder eren, je bent de hoeder van je broeder, schep contact, niet oordelen, gewoon helpen. Als een echte herder dus. En vanmorgen nog, hoorde ik een Friese theologe Titus citeren: "Het gaat niet om grootse daden, maar probeer de gewone dingen op grootse wijze te doen!"

Van onze kerkelijke leiders verwachten we dat ze voor ons een blijde boodschap hebben, en niet als schapendrijvers met geboden en verboden komen. We willen niet dat ze als herders een kuddegeest eisen of schaapachtig gedrag, maar we verwachten dat ze luisteren naar goede inbreng, ook als die kritisch is. Zo vraagt paus Franciscus de mening van het kerkvolk in het synodaal proces. Ook wij, parochianen, mogen ons aandeel leveren. Iedereen telt mee, ook de onwillige bokken krijgen een stem, want geen schaap gaat verloren. Of het nu zwarte schapen zijn, verloren schapen, makke schapen, of domme schapen. Zoals je ook allerlei soorten hêrders hebt. Er zijn leiders die vóór hun kudde uitlopen en anderen die hun kudde volgen. Omdat ze hun schapen vertrouwen, weten ze dat zij uit zichzelf de goede route zullen volgen.

We hebben het steeds over mannen als herder. Maar ook vrouwen kunnen goede herder zijn; zo zie ik -in deze meimaand- het beeld van Maria staan, vlak achter het kruis van haar zoon, een beetje op de achtergrond. Dat is ook haar eigenschap in de Bijbel, bescheiden, als een herderlijke hoedster in de schaduw. Via haar kom ik bij een herderin, die haar naam draagt: Ria Eijsink. En als we het beeld van de herder op haar toepassen, dan klopt het allemaal.

Ria, ik richt me nu tot jou. Jij was in onze parochie – om in de beeldspraak van vandaag te blijven – het spreekwoordelijke schaap met vijf poten, al bijna vijftig jaar lang, maar ook een herderin, een schapenhoedster, bijvoorbeeld van de kinderen, die de communie deden, het vormsel kregen, ook je eigen kinderen, Margot en Frank. Je maakte ook de misdienaars wegwijs in de kerk. Maar je had niet alleen jongeren onder je hoede. Want later, vanaf 1990 kregen de 75+-ers alle aandacht, thuis met bezoeken, felicitaties, met ontvangsten in de pastorie. Ze werden persoonlijk door jou ontvangen; je kende ze allemaal bij naam. Wat jammer dat ik pas dit jaar 75 word, anders had ook ik al eerder van jouw zorgzaamheid kunnen genieten. Jij was een goede herderin dus, die je volgzame schapen kende. Je was actief in de pastoraatsgroep, parochievergadering, ouderenpastoraat, en op het laatst ook als gastvrouw in het parochiecentrum. En ik sla nog een heleboel over. Een zorgzame herderin, niet alleen in de parochie en daarbuiten, maar vooral ook voor je lieve kinderen, en Engelbert, jouw man en jullie vader, die jullie al bijna dertig jaar moeten missen. Ook hij was een goede herder, voor jullie gezin, maar ook op het Augustinianum waar ik Frank en Margot als leerling leerde kennen en ik ook je man ervaren heb als een goed schoolbestuurder, een herderlijke leidsman.

Na vele lange jaren ga je uit jouw geliefde Nuenen, de parochie, vertrekken, je moet die warme en gastvrije schaapskooi aan de Sleedoornlaan achterlaten, de vele dierbare vrienden en kennissen, voor wie jij een goede herderin was en die ook aan jou steun en vriendschap gaven. Maar je neemt ook veel dierbare herinneringen mee naar een nieuwe plek in Delden, daar in het nabije oosten, het oosten, waar ook de wijzen vandaan komen.

Je verdient ten volle wat de psalmist vandaag zegt in psalm 23: *zijn stille goedheid blijft mij mijn hele leven volgen, hij is mij een huis waarin ik gelukkig mag wonen tot in lengte van dagen.* Moge het zo voor jou zijn! Amen.